

ZIŅOJUMS

Globālās partnerības: lokālo organizāciju iesaiste

Biedrība “Laiks Jauniešiem”

Finansē
Eiropas Savienība
NextGenerationEU

Nacionālais
attīstības plāns

SAVIENO
STIPRINA
IZGLĪTO
LAPAS.LV

Risinājumu
Darbnīca

CSR
LATVIA

PĀRDES
ZĪEDS

Patvēruma
DROŠĀ MĀJA

># Rīga
TechGirls

Mēs, biedrība “Laiks Jauniešiem”, kopš 2019. gada strādājam ar pārliecību, ka jauniešu līdzdalība nesākas brīdī, kad viņiem tiek lūgts viedoklis, bet gan tad, kad viņiem ir pieejama vide, uzticēšanās un reālas iespējas rīkoties. Esam jaunatnes un sabiedriskā labuma organizācija, kas ir izveidojusies praktiskā darbā ar bērniem un jauniešiem. Ikdienā mūsu darbs aptver neformālo izglītību, mācības, seminārus, nometnes, brīvprātīgo darbu, labdarības iniciatīvas un jauniešu pilsoniskās līdzdalības stiprināšanu. Īpaša uzmanība mūsu darbā ir pievērsta tiem jauniešiem, kuriem atbalsts, iedrošinājums un pieeja iespējām nav pašsaprotama.

Darbu neveidojam tikai ideju līmenī. Strādājam kopienās, veidojam jauniešiem drošu un atbalstošu vidi, attīstām praktiskus risinājumus un meklējam veidus, kā stiprināt viņu spēju iesaistīties sabiedriskajos procesos. Bauskā attīstām “Jauniešu enerģijas staciju” kā atvērtu telpu jauniešiem, kur satīkties, mācīties, attīstīt savas idejas un saņemt iedrošinājumu rīkoties. Arī Rīgā piedāvājam jauniešiem telpas un iespējas, kur ne tikai kvalitatīvi pavadīt brīvo laiku, bet arī iesaistīties neformālajās grupās un aktivitātēs. Jauniešiem piedāvājam arī starptautiskas iespējas, tostarp iesaisti Erasmus+ projektos, jauniešu apmaiņās, līderības attīstības aktivitātēs. Tāpat stiprinām mentoringa pieeju darbā ar jauniešiem, sniedzam konsultatīvu atbalstu un veidojam sadarbības, kas ļauj jauniešiem atrast savu vietu sabiedrībā un noticēt savai rīcībspējai.

Būtiska mūsu pieredzes daļa ir arī brīvprātīgais darbs un kopienas atbildība. Uz brīvprātīgo darbu raugāmies ne tikai kā uz līdzdalības veidu, bet arī kā uz praktisku mācīšanās un atbildības uzņemšanās procesu, kurā jaunieši attīsta organizatoriskās un saziņas prasmes, disciplīnu, spēju sadarboties un izpratni par sabiedrības vajadzībām. Biedrības darbībā brīvprātīgais darbs ir viena no pastāvīgajām darbības līnijām, un to īstenojam gan neformālās izglītības aktivitātēs, gan kopienas pasākumos, gan labdarības un sabiedriskā atbalsta iniciatīvās. Apzināti veidojam vidi, kur jaunieši var ne tikai piedalīties, bet arī uzņemties iniciatīvu, atbildību un praktiski iesaistīties sabiedrībai nozīmīgos procesos. Tas nozīmē, ka jaunieši mūsu darbā nav tikai pasākumu apmeklētāji vai atsevišķu aktivitāšu dalībnieki. Viņi iesaistās pasākumu plānošanā un rīkošanā, saziņā, koordinēšanā un atbalsta sniegšanā dažādām mērķgrupām. Šāda pieeja jauniešiem dod iespēju iegūt reālu pieredzi, kur līdzdalība ir saistīta ar pienākumiem, savstarpēju uzticēšanos un konkrētu ieguldījumu kopējā darbā.

Vienlaikus mūsu pieredze neaprobežojas tikai ar vietējo līmeni. Esam iesaistīti arī pilsoniskās sabiedrības un attīstības sadarbības procesos, kuros jauniešu līdzdalība, demokrātija un kopienu stiprināšana nav teorētiski jēdzieni, bet praktisks

darbs ikdienā. Tieši šī pieredze ļauj mums runāt par lokalizāciju nevis abstrakti, bet no savas prakses skatpunkta.

Tāpēc šis viedokļraksts nav tikai teorētisks komentārs par attīstības sadarbību. Tā pamatā ir mūsu pašu pieredze un pārlicība, ka noturīgas pārmaiņas sākas tur, kur cilvēkiem ir iespēja pašiem līdzdarboties, lemt un uzņemties atbildību. Arī darbā ar jaunatni tas nozīmē vienkāršu, bet būtisku principu: jaunieši nav tikai atbalsta saņēmējs vai pasākuma dalībnieks. Viņš ir savas kopienas līdzautors.

Lokalizācija kā ikdienas realitāte

Runājot par attīstības sadarbību, “lokalizāciju” un “Global South Voices”, saruna bieži pārtop dokumentu valodā: koncepcijas, indikatori, stratēģijas. Taču lokalizācijas būtība nav terminoloģijā – tā ir varas un atbildības pārdale: kurš definē problēmu, kurš nosaka prioritātes, kurš kontrolē resursus un kurš uzņemas risku. OECD nesenojā pārskatā uzsver, ka “locally-led” pieeja nav “pievienotā vērtība”, bet priekšnoteikums jēgpilnai un ilgtspējīgai attīstībai, jo vietējie dalībnieki nāk ar konteksta zināšanām, sociālos tīkliem un izpratni par reālajiem riskiem, savukārt pārmērīgi sarežģīta atbilstība un risku vadība bieži kļūst par barjeru tieši tiem, kurus vēlamies stiprināt.¹

Šis “varas jautājums” nav tikai attīstības sadarbības terminoloģija. Tas ir praktisks jautājums par to, kur tiek pieņemti lēmumi un kam ir pieeja resursiem. Ja atbildes uz šiem diviem jautājumiem nemainās, “vietējā līderība” paliek vairāk retorikā nekā praksē.

Tieši šādā ietvarā mūsu pieredze Gruzijā ļauj pārbaudīt, ko “lokalizācija” nozīmē ārpus dokumentu valodas. Tā liecina, ka izšķirošais nav terminu pareizība, bet varas, atbildības un uzticēšanās sadalījums starp donoriem un vietējiem dalībniekiem. Citiem vārdiem: “lielie vārdi” kļūst patiesi tikai tad, ja vietējiem ir reāla ietekme uz lēmumiem un resursiem.

Lokalizācija Gruzijā: vietējā līdzdalība nav norma – tā ir drosme

2025. gada decembra sākumā mūsu komanda devās uz Gruziju projekta “Laiks attīstības sadarbībai” ietvaros (finansētājs Eiropas Savienība, *NextGenerationEU* atvēršanas mehānisma ietvaros). Mērķis nebija “iepazīt situāciju” abstraktā nozīmē, bet satikt cilvēkus, kuri izdzīvo situāciju: jauniešus un organizācijas, kurām pilsoniskā sabiedrība nav teorija, bet ikdienas izvēle ar reālām sekām.

¹ OECD. Pathways Towards Effective Locally Led Development Co-operation: Learning by Example. Paris: OECD Publishing, 2024, pieejams: <https://doi.org/10.1787/51079bba-en> (skatīts 2026. gada 21. aprīlī)

Tikšanās ar jauniešu organizācijām (tostarp *Youth Forum for Sustainable Development and European Integration* un *Youth for Democracy*) Tbilisi izgaismoja vienu atšķirību, ko attīstības sadarbībā mēdzam nepietiekami novērtēt: **vietējie partneri nav “partneri uz papīra”**. Tie ir cilvēki, kuri strādā spriedzes apstākļos: politiskā polarizācija, sabiedrības nogurums, uzticēšanās trūkums institūcijām, vienlaikus ļoti skaidra vērtību pozīcija. Šādā kontekstā jautājums nav “kā aktivizēt jauniešus”, bet “kā saglabāt telpu līdzdalībai”.

Īpaši spēcīgi tas atklājās sarunās par organizāciju iekšējo darbu:

— pasākumi ar ierobežotiem resursiem;

— jaunieši, kuri vēlas iesaistīties, bet baidās no sekām;

— iekšējās demokrātijas uzturēšana apstākļos, kur “ātrāks” hierarhisks lēmums šķiet efektīvāks.

Šī ir lokalizācija tās visprecīzākajā nozīmē: demokrātija sākas nevis vēlēšanu dienā, bet kopsapulcē, kur jaunieši diskutē, balso un uzņemas atbildību.

Tikšanās ar Latvijas vēstnieci Gruzijā Edīti Medni atklāja vēl vienu slāni: diplomātiskais atbalsts un politiskā saruna kļūst jēgpilna tad, ja tajā **vietējā pieredze netiek reducēta uz ģeopolitisko anotāciju**, bet tiek uztverta kā zināšanas. Ja vēlamies “stiprināt demokrātiju”, mums jāspēj uztvert jauniešu un pilsoniskās līdzdalības pieredzi kā kompetenci, nevis emociju.

Svarīgs atbalsta punkts bija Gruzijas un Latvijas jauniešu vienošanās par sadarbību un atbalstu parakstīšana. Šādos brīžos ir viegli ieslīgt simbolismā, bet īstā vērtība ir citur: **lokalizācija nav viena vizīte vai projekta cikls**. Tā ir ilgtermiņa attiecību veidošana, kur vietējais partneris ir līdzautors, – ar savām prioritātēm un tiesībām pateikt “nē”.

Arī brauciens uz citu Gruzijas pilsētu – Gori – pastiprināja šo pārlicību: reģionos darbs ar jaunatni nozīmē mazāk resursu un redzamības, bieži lielāku spiedienu. Gori Jauniešu centra pieredze atgādināja, ka pilsoniskā sabiedrība “neizaug pati no sevis”, – tā tiek būvēta ar apzinātu praksi, disciplīnu un konsekvenci.

Latvija: lokalizācija sākas ar to, vai jaunietim ir kur aiziet rīt

Lokalizācija skan globāli, bet tā sākas ļoti sadzīviski: **vai jaunietim ir droša, dzīva vide, kur mācīties līdzdalību**. Mūsu ikdienas darbs Latvijā bieži ir tieši par to.

Bauskā attīstām “Jauniešu enerģijas staciju” kā telpu un kopienu – ne tikai “pasākumu vietu”, bet infrastruktūru, kur veidojas uzticēšanās, prasmes un drosme uzņemties iniciatīvu. Šī “sociālā infrastruktūra” (brīvprātīgais darbs, skolēnu vasaras nodarbinātība, mentora atbalsts, pieejami pakalpojumi) nav sekundāra. Bez tās līdzdalība kļūst par luksusu.

2025. gada decembrī mūsu telpās viesojās labklājības ministrs Reinis Uzulnieks, un saruna par brīvprātīgo darbu, nodarbinātību un mentoringu bija tieši tas gadījums, kad politika satiekas ar realitāti “uz vietas”. Šādu vizīšu vērtība nav publicitāte, bet iespēja skaidri parādīt: ja jaunietim nav pieejamas atbalsta sistēmas, no viņa nevar prasīt “pilsonisko aktivitāti” kā pašsaprotamu normu.

Arī kopienu procesi (piemēram, Bauskas novada aktīvo iedzīvotāju forums “Vairāk jaudas”) liecina, ka lokalizācija ir attiecību prakse: uzticēšanās, klātbūtne un ilgtermiņa darbs vieniet. Un Latvijā šai praksei ir arī reģionālas attīstības dimensija – LAPAS NVO ziņojumos par ilgtspējīgas attīstības mērķiem tiek aktualizēta nevienlīdzība starp centru un reģioniem un infrastruktūras pieejamības nozīme.²

“Global South Voices”: nevis sauklis, bet procedūra

Jēdziens “Global South Voices” bieži tiek lietots kā morāls arguments, bet praksē tas nozīmē procedūru kopumu. NEAR (*Network for Empowered Aid Response*) (Tīkls pilnvarotai palīdzības atbalstīšanai) definē sevi kā vietējo un nacionālo pilsoniskās sabiedrības organizāciju kustību no Globālajiem Dienvidiem, kas iestājas par vietēji virzītu un vietēji izveidotu un pārvaldītu palīdzības sistēmu.³ Vienlaikus būtiska ir viņu pašu konsekventā piebilde (ko attīstības ekosistēma mēdz aizmirst): nav viena “ērta pārstāvja”, kurš var runāt visu vārdā, – balsis ir daudzveidīgas un bieži savstarpēji diskutējošas.

² Latvijas Platforma attīstības sadarbībai (LAPAS). Kopienas sociālā noturība ilgtspējīgai, taisnīgai un mierpilnai pasaulei: par ilgtspējīgas attīstības mērķu ieviešanu Latvijā. Nevalstisko organizāciju ziņojums. 2022, pieejams: https://lapas.lv/resources/petijumi-viedokli-zinojumi/petijumi/nvo_iam_zinojums_2022/assets/IAMzinojums_2022_LAPAS_LV.pdf (skatīts 2026. gada 21. aprīlī).

³ NEAR. 'Home'. Izgūts no <https://near.ngo/> (skatīts 2026. gada 21. aprīlī)

No tā izriet četri praktiski kritēriji, pēc kuriem var atšķirt “iekļaušanu” no imitācijas.

1. Vietējie nosaka prioritātes (nevis komentē jau uzrakstītu projektu).

2. Resursi seko atbildībai (nevis tikai pienākumam pildīt procedūras).

3. Atbildība ir divvirzienu: jāmainās arī donoriem un starpniekiem.⁴

4. Konteksts ir noteicošais: nav eksportējama šablona.

Tādi paši kritēriji darbojas arī ārpus “Global South Voices” ģeogrāfijas. Gruzijas pieredze liecina, ka lokalizācija ir par varas attiecībām, nevis atrašanās vietu.

Lokalizācija prasa uzmanību un pacietību: nav īsceļu

Svarīgi skaidri pateikt: vietējā kopiena nav automātiski “veiksmīga” un līdzdalība nav garantēts panākumu mehānisms. Pasaules Bankas pētījums par līdzdalības pieejām uzsver, ka “inducēta līdzdalība” (ar projektu loģiku “uzbūvēta” no ārpuses) ir kontekstjutīga, sarežģīta un prasa ilgtermiņu, mācīšanos darot, godīgu uzraudzību un spēju mācīties arī no neveiksmēm.⁵

Šis secinājums ir neērts, jo tas konfliktē ar ierasto finansējuma ritmu: īss termiņš, “viena pareizā metodika”, zema tolerance pret neparedzamību. Rezultātā “vietējā jauda” riskē kļūt par dekorāciju.

Lai “vietējā jauda” nekļūtu par dekorāciju, ar labo gribu vien nepietiek – jāmainās arī tam, kā pārvaldām projektus. Ja līdzdalība tiek prasīta, bet termiņi ir īsi un noteikumi neelastīgi, vietējo partneru loma bieži vien ir “izpildīt” iepriekš uzrakstītu plānu, nevis to līdzradīt. Tāpēc lokalizācija praksē nozīmē ne tikai vairāk konsultāciju, bet citādu darba režīmu: ilgtermiņa partnerību, adaptīvu plānošanu (kur korekcijas ir norma, nevis “kļūda”), proporcionālas atbilstības prasības un godīgu risku dalīšanu. Tikai tad līdzdalība kļūst par reālu rīcībspēju, nevis par formālu ķeksīti pārskatā.

⁴ OECD. Pathways Towards Effective Locally Led Development Co-operation: Learning by Example. Paris: OECD Publishing, 2024. Pieejams: <https://doi.org/10.1787/51079bba-en> (skatīts 2026. gada 21. aprīlī)

⁵ Mansuri, Ghazala, and Vijayendra Rao. Localizing Development: Does Participation Work?. Washington, DC: World Bank, 2013. Pieejams: <https://doi.org/10.1596/978-0-8213-8256-1>.

Ierosinām: lokalizācija kā prakse, nevis deklarācija

Pamatojoties uz pieredzi Gruzijā un Latvijā, redzamas vairākas praktiskas darbības, kas lokalizāciju pārvērš no lozunga par darba standartu.

1) Mazas, elastīgas atbalsta programmas vietējām iniciatīvām.

Mikrogranti, vienkāršots pārskats un uzticēšanās princips ļauj vietējiem iedzīvotājiem testēt idejas un ātri reaģēt uz kopienas vajadzībām; tieši pārmērīgās prasības un sarežģīts risku režīms bieži bloķē vietējo rīcībspēju.⁶

2) Partnerība no paša sākuma.

Vietējie līdzradītāji jāiesaista problēmas definēšanā, mērķu noteikšanā un panākumu kritēriju veidošanā, nevis tikai ieviešanas posmā.

3) Ieguldījums kopienu infrastruktūrā.

Telpas, cilvēki, mentoru un atbalsta sistēmas ir līdzdalības “pamatkapitāls”. Bez tā demokrātija kļūst abstrakta.

4) Reāla iekļaušana, nevis formāls ķeksītis.

Jaunieši ar ierobežotām iespējām jāiekļauj ar praktiskiem risinājumiem (pieejamība, atbalsts, elastība), nevis “statistikas korekcijai”.

5) Sistēmiska darba turpinājums: “lokālā jauda” arī politikas līmenī.

FORUS ietvarā “local power” tiek skatīts kā sistēmiska varas attiecību maiņa pilsoniskajā sabiedrībā un sadarbības ekosistēmā, nevis atsevišķu projektu metode.⁷ Tas nozīmē: vienkāršot procesus, mazināt transakciju izmaksas, atbalstīt ilgtermiņa partnerības un palielināt tiešu piekļuvi resursiem.

Noslēgumā: vietējā kopiena nav “projekta vieta”, tā ir attīstības autore

Gruzija mums atgādināja vienkāršu patiesību: lokalizācija nav par to, kur projekts atrodas kartē. Tā ir par uzticēšanos, varu un spēju atzīt, ka vietējie cilvēki vislabāk zina savas vajadzības, riskus un iespējas. Latvijā tas pats princips sākas ar to, vai jaunieši savā kopienā jūtas redzēti, sadzirdēti un spējīgi rīkoties.

⁶ OECD. Pathways Towards Effective Locally Led Development Co-operation: Learning by Example. Paris: OECD Publishing, 2024. Pieejams: <https://doi.org/10.1787/51079bba-en> (skatīts 2026. gada 21. aprīlī)

⁷ Forus. 'Forus Working Groups'. Pieejams: <https://www.forus-international.org/en/forus-working-groups> (skatīts 2026. gada 21. aprīlī).

Ja attīstības sadarbību uztveram kā kopīgu mācīšanās procesu, nevis vienvirziena “palīdzības piegādi”, “balsu iekļaušana” vairs nav formāla prasība. Tā kļūst par priekšnoteikumu noturīgām kopienām, spēcīgai pilsoniskajai sabiedrībai un ilgtspējīgai demokrātijai.

Ziņojums tapis projekta “Efektīvs un atbildīgs attīstības sadarbības finansējums” ietvaros. Projektu finansē Eiropas Savienība – NextGenerationEU. Par raksta saturu atbild biedrība “Laiks Jauniešiem”.

Projektu īsteno Latvijas Platforma attīstības sadarbībai (LAPAS) sadarbībā ar tās biedru organizācijām: biedrību “Laiks Jauniešiem”, biedrību “Papardes zieds”, biedrību “Risinājumu darbnīca”, biedrību “Latvijas Korporatīvās sociālās atbildības platforma”, biedrību “Rīga TechGirls” un biedrību “Patvērums “Drošā māja””.

Vairāk par projektu un LAPAS: www.lapas.lv.

